

Węgry, dyplomacja futbolowa i inwestycje w futbol zagraniczny

Mieszko Rajkiewicz

13.08.2021

Artykuł w skrócie:

- Euro 2020 w Budapeszcie miało być dla Viktora Orbana ukoronowaniem drogi, jaką obrał tuż po wygranych wyborach w 2010 roku;
- Od 2011 roku na Węgrzech funkcjonuje specjalny system ulg dla firm wspierających sport;
- Prezes największego węgierskiego banku jest jedną z najważniejszych osób w światowym futbolu;
- Węgierski Związek Piłki Nożnej finansuje zagraniczne kluby, które znajdują się w granicach Węgier sprzed Traktatu z Trianon.

Gdy w 2010 roku partia Fidesz wygrała wybory parlamentarne, można było spodziewać się, że Viktor Orbán na poważnie podejdzie do kwestii polityki wykorzystania sportu. Znając jego zaangażowanie i pasję do sportu, w szczególności futbolu, dość łatwo można było przewidzieć kierunek działań w tej materii. Nikt jednak nie mógł przewidzieć skali i rozmachu tego przedsięwzięcia. Viktor Orbán realnie prowadzi politykę odbudowy Wielkich Węgier, a „krzywdy” Traktatu z Trianon bardzo mocno odcisnęły piętno na drodze, którą w ramach dyplomacji futbolowej objął Viktor Orbán.

EURO 2020 w Budapeszcie przy pełnym stadionie

Gdy okazało się, że jednym z miast-gospodarzy Euro 2020 ma być Budapeszt, domniemywać można było jak wykorzysta ten fakt Viktor Orbán. Mecze, mimo cały czas obecnej pandemii koronawirusa COVID-19, były rozgrywane przy pełnych trybunach. Rzecz jasna pozwalała na to sama sytuacja pandemiczna, gdyż w okresie, kiedy rozgrywano mecze Euro 2020 w Budapeszcie, liczba pozytywnych wyników przeprowadzonych testów oscylowała między 0,9 a 1,2%¹. W Budapeszcie, na stadionie Puskas Arena, rozegrano 4 spotkania:

- 15 czerwca – Węgry-Portugalia (mecz grupy F)
- 19 czerwca – Węgry-Francja (mecz grupy F)
- 23 czerwca – Portugalia-Francja (mecz grupy F)

---

¹ Coronavirus Pandemic (COVID-19) – the data, *Our World in Data*, <https://ourworldindata.org/coronavirus-data?country=~HUN> (data dostępu: 16.07.2021).

- 27 czerwca – Holandia-Czechy (1/8 finału)

Mimo wszystko, z perspektywy zarządzania polityką zdrowotną w okresie wciąż panującej pandemii, jest to odważna decyzja, a cel miał być jeden, który postaram się przybliżyć.

Gdy na pozostałych stadionach, na których rozgrywano mecze Euro 2020, zapelnienie trybun było dużo poniżej pełnej skali (najczęściej między 15 a 50% możliwości), tak w Budapeszcie każde z tych spotkań wypełniło arenę w ponad 75% objętości trybun. **Mecze Euro 2020 w Budapeszcie były tymi z najwyższą frekwencją poza półfinałami i finałem na londyńskim Wembley.** Na forum europejskiej opinii publicznej zgodnie przyznano, że były to widowiska znakomite pod względem odbioru meczów, atmosfery wielkiego święta sportu oraz jakości. I o to właśnie chodziło Viktorowi Orbanowi.

Nie ulega wątpliwości bowiem, że premier Węgier, prywatnie wielki fan futbolu, chciał, by Euro 2020 w Budapeszcie miało najbardziej możliwy „normalny” wizerunek, przypominający czasy sprzed pandemii koronawirusa. Ta normalność miała objawić się właśnie poprzez pełne trybuny, co miało tworzyć poczucie powrotu do normalności oraz ogólnego poczucia, że można organizować wielkie imprezy sportowe z kibicami. I to niewątpliwie udało się osiągnąć premierowi Węgier. Euro 2020 miało być mocnym akcentem Orbana zamykającym dziesięciolecie działań w piłce nożnej. Był to jedynie ułamek jego polityki dyplomacji futbolowej.

Ulgi dla firm

Olbrzymie znaczenie dla funkcjonowania sportu ma jego finansowanie i sponsoring. Według danych Eurostatu, w 2017, 2018, oraz 2019 Węgry były krajem, którego rząd wydał najwięcej na sport i rekreację. **W 2017 roku, przy średniej unijnej 0,7% wszystkich rządowych wydatków, Węgrzy sięgnęli pułap 2,5%.** W kolejnych latach ta granica się zmniejszyła, lecz nadal Budapeszt jest liderem unijnym w kwestii wydatków na sport².

---

² Eurostat, 2019, How much do governments spend on recreation and sport?, <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/EDN-20190923-1> (data dostępu: 16.07.2021); Eurostat, 2020, How much do governments spend on recreation and sport?, <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/edn-20200923-1> (data dostępu: 16.07.2021); Eurostat, 2021, Government expenditure on recreation, culture and religion, https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Government_expenditure_on_recreation,_culture_and_religion (data dostępu: 16.07.2021).

Wynika to między innymi z systemu, który został wprowadzony w 2011 roku. Firmy wspierające rozwój piłki nożnej, piłki ręcznej, koszykówki, piłki wodnej, hokeju na lodzie lub siatkówki (od 2017) otrzymują ulgi podatkowe³. Między 2011 a 2017 rokiem kwota około 390 milionów amerykańskich dolarów została ulokowana w tych dyscyplinach⁴. Jednakże, jak w 2015 roku raportowała organizacja *Transparency International*, ten system ma pewne wady, które generują wysokie ryzyko korupcji: brak przejrzystości w finansowaniu; duże dysproporcje w finansowaniu poszczególnych dyscyplin; stronniczość w wyborze beneficjentów; niejasne procedury decyzyjne⁵. W odpowiedzi na to Viktor Orban stwierdził, iż nie są to publiczne pieniądze, więc system nie podlega takiej dyskusji⁶.

Jedna z najważniejszych osób w państwie

Kierunek, który wyznacza premier Węgier, musi mieć pewną realizację. Odpowiada za to prezes Węgierskiego Związku Piłki Nożnej. Lecz na Węgrzech nie jest to osoba związana tylko z samym futbolem. **Sandor Csanyi, bo o nim mowa, jest również prezesem największego węgierskiego banku – OTP. Jednocześnie jest także członkiem Komitetu Wykonawczego UEFA (od 2015 roku), wiceprezydentem FIFA (od 2018 roku) oraz wiceprezydentem UEFA (od 2019 roku).** Jego bezpośrednie związki z Viktorem Orbanem są więc niezwykle istotne dla funkcjonowania systemu finansowania sportu na Węgrzech. Z drugiej strony, dają premierowi Węgier bezpośredni dostęp do najważniejszych osób w światowym systemie zarządzania futbolem.

---

³ Hungarian Spectrum, 2019, „Throwing good money after bad: state football, basketball, and handball academies at home and abroad”, <https://hungarianspectrum.org/2019/12/15/throwing-good-money-after-bad-state-football-basketball-and-handball-academies-at-home-and-abroad/> (data dostępu: 16.07.2021).

⁴ Plaza Martin, Diana, Hernandez, Eduardo Sebastian Alarcon, 2021, „The ‘Greater Hungary’ and the EURO 2021. Sports diplomacy in illiberal state”, *Soccer & Society*, Volume 22, Issue 4, str. 333.

⁵ Transparency International, 2016, „Corruption risks in Hungarian sports financing”, <https://transparency.hu/wp-content/uploads/2015/10/Corruption-Risks-in-Hungarian-Sport-Financing-Study.pdf> (data dostępu: 16.07.2021).

⁶ Hungarian Spectrum, 2017, „Financing of Hungarian sports: court rules it must be transparent”, <https://hungarianspectrum.org/2017/11/17/financing-of-hungarian-sports-court-rules-it-must-be-transparent/> (data dostępu: 16.07.2021).

Realizacja polityki „Wielkich Węgier” poprzez futbol

Wątpliwości, jakie budzi system węgierskich dotacji w sporcie, mają pewne sensowne umocowanie. Okazuje się bowiem, że większość tych pieniędzy jest inwestowana głównie w rozwój węgierskiego futbolu. Co ciekawe jednak, nie tylko węgierska federacja czy kluby czerpią korzyści z takiego układu. Interesującym wątkiem jest wsparcie dla klubów zagranicznych, jednakże nieprzypadkowych.

Gdy na mocy Traktatu z Trianon odebrano Węgom 2/3 obszaru na rzecz Rumunii, Czechosłowacji, Królestwa SHS, Austrii oraz Polski, poza granicami Węgier znalazło się 14 milionów obywateli (choć *de facto* Węgrami było 3 miliony). Ta strata terytorialna i społeczna Węgier na rzecz innych państw oznaczała także, że poza granicami kraju istniały (bądź dopiero miały powstać) kluby, które były tworzone przez mniejszość węgierską w tych państwach.

Dzisiaj, po ponad 100 latach od podpisania Traktatu z Trianon, Viktor Orban poprzez swoją politykę szerokich inwestycji w sporcie, wspiera właśnie te kluby, które mają pochodzenie węgierskie. Są to:

Sepsi OSK – Rumunia

FK Miercurea Ciuc – Rumunia

TSC Backa Topola – Serbia

FC DAC 1904 Dunajska Streda – Słowacja

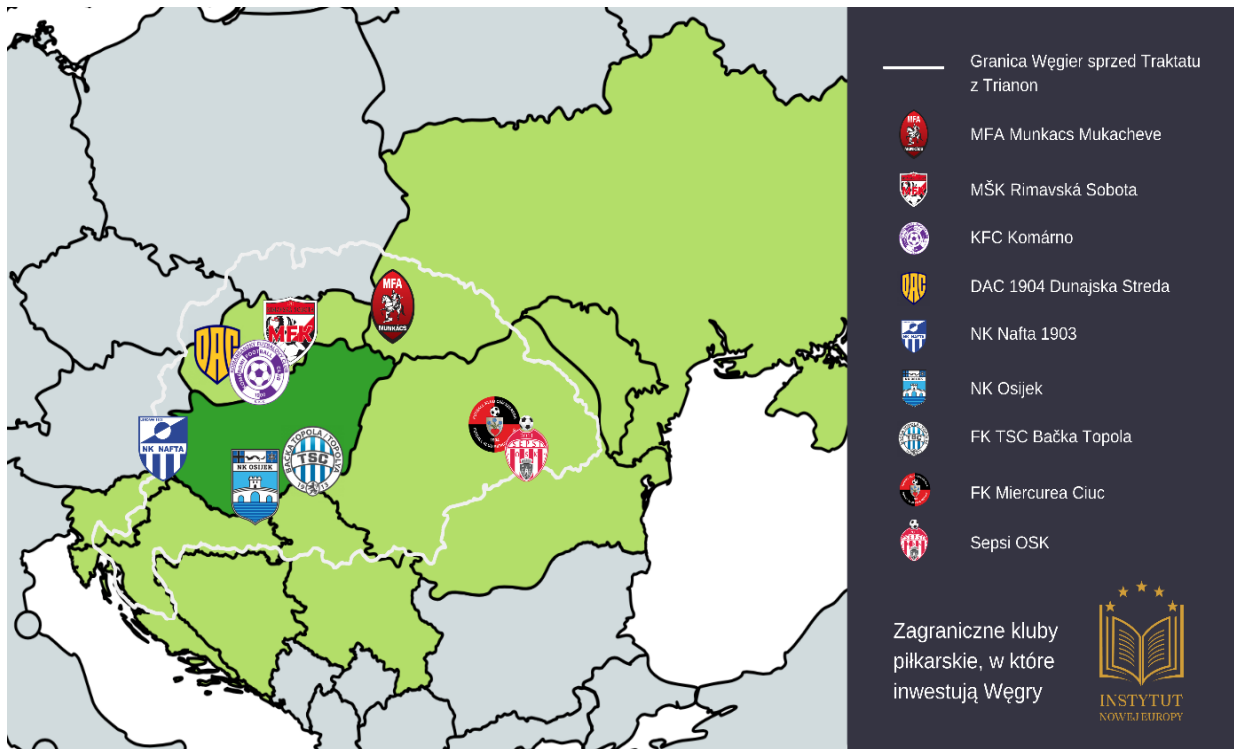
KFC Komarno – Słowacja

MSK Rimavska Sobota – Słowacja

FK Mukacs Mukacheve – Ukraina

NK Osijek – Chorwacja

NK Nafta 1903 – Słowenia

Od momentu, gdy w 2010 roku partia Fidesz przejęła władzę na Węgrzech, kwestia mniejszości węgierskich w państwach sąsiednich była istotną dla Budapesztu. W 2010 roku pojawiła się nowa ustawa o węgierskim obywatelstwie⁷. Według niej, potomkowie obywateli Węgier, którzy mieszkali na terytorium kraju przed rozbiorem, czyli przed 1920 rokiem oraz w okresie 1941-1945, kwalifikowali się do uzyskania obywatelstwa węgierskiego i głosowania w wyborach⁸. W tej irredentystycznej polityce jednym z głównych narzędzi dyplomacji miała być właśnie inwestycja w drużyny piłkarskie. Viktor Orban postanowił właśnie wesprzeć te konkretne kluby, które skupiają wokół siebie tę mniejszość. Precyzyjnie zaplanowana i ukierunkowana struktura inwestycyjna w te podmioty sportowe jest sytuacją *win-win* dla obu stron:

a) inwestującą zyskuje przychylność lokalnej ludności, która wspiera dany klub;

⁷ Majtényi, Balázs, Nagy, Alíz and Péter Kállai, 2018, „Only Fidesz” – Minority Electoral Law in Hungary”, *VerfBlog*, <https://verfassungsblog.de/only-fidesz-electoral-law-in-hungary/> (data dostępu: 16.07.2021).

⁸ Szabó, Zsuzsanna, 2018, „Választás 2018: itt a levélben leadott listás szavazatok eredménye”, *Napi.hu*, <https://www.napi.hu/magyar-gazdasag/valasztas-2018-itt-a-levelben-leadott-listas-szavazatok-eredmenye.660577.html> (data dostępu: 16.07.2021).

b) kluby zyskują duży zastrzyk finansowy, który pomaga im modernizować infrastrukturę oraz organizować codzienne życie klubu (od administracji, poprzez szkolenie młodzieży na transferach zawodników skończywszy) na wyższym poziomie.

Warto w tym momencie dodać, iż w wyborach parlamentarnych w 2018 roku Fidesz w okręgach zagranicznych otrzymał ponad 96% głosów (ponad 216 tysięcy głosów)⁹.

Kluby te są finansowane przez Węgierski Związek Piłki Nożnej. W latach 2013-2018 wymienione kluby otrzymały:

Sepsi OSK – 6,24 mln USD

FK Miercurea Ciuc – 5,96 mln USD

TSC Backa Topola – 14,04 mln USD

FC DAC 1904 Dunajska Streda – 6,55 mln USD

KFC Komarno – 6,05 mln USD

MSK Rimavska Sobota – 4,68 mln USD

FK Mukacs Mukacheve – 8,27 mln USD

NK Osijek – 6,24 mln USD

NK Nafta 1903 – 4,06 mln USD¹⁰

Viktor Orban nie kryje się nawet ze swoim marzeniem odbudowy dawnych Wielkich Węgier. I choć wydaje się to wręcz niemożliwe w wymiarze geopolitycznym, to w wymiarze społeczno-sportowym jest to jak najbardziej osiągalny cel. Ów cel polega na ewidentnym podniesieniu poziomu sportowego tych klubów. **Sukces sportowy, który przy regularnym finansowaniu i odpowiednim zarządzaniu nadejdzie, stanie się tylko i wyłącznie argumentem w ręku Orbana, który od tej pory będzie mógł posługiwać się przykładem obudowy potęgi klubów węgierskich mniejszości.** Jest to cel tożsamy z celem wewnętrznym, czyli podniesieniem poziomu klubów węgierskich oraz reprezentacji kraju – prowadzi do tego długa droga, lecz przy tak świadomym przywódcy kraju, może to za kilka lat zaprocentować.

---

⁹ Ibidem.

¹⁰ Oroszi, Babett and Zoltán Sipos, 2018, „Hungarian government spent billions on football academies in Slovenia, Ukraine and Croatia”, *Atlaszo*, <https://english.atlatszo.hu/2018/12/18/hungarian-government-spent-billions-on-football-academies-in-slovenia-ukraine-and-croatia/> (data dostępu: 16.07.2021).

Węgrzy, którzy będą podążać tą drogą, póki władzę w państwie sprawuje Fidesz, za kilka lat będą mogli budować pozytywny wizerunek dzięki:

- regularnie dobrze występującej reprezentacji Węgier (czego namiastką był jej występ podczas Euro 2020);
- regularnym udziale węgierskich klubów w europejskich pucharach;
- szkoleniu młodzieży w węgierskich oraz zagranicznych akademiach.

Inwestowanie w te konkretne kluby jest dobrą drogą, jeśli jest się odpowiednio cierpliwym, gdyż jest to typowe działanie z natury *soft power*. Efekty są dostrzegalne dopiero po wielu latach, więc przed Orbánem wielki test pokory – czy jest w stanie wytrzymać odpowiednio długo na tej drodze.

Jak radzą sobie finansowane kluby?

Sepsi OSK – na najwyższy szczebel ligowy w Rumunii klub awansował w 2017 roku. Od tego czasu notuje regularny wzrost jakości sportowej. W sezonie 2019/2020 Sepsi OSK zakończył sezon na trzecim miejscu. Sezon 2020/2021 ukończył na czwartym miejscu, więc w nadchodzących rozgrywkach jest uznawany za faworyta do ścisłej czołówki.

FK Miercurea Ciuc – klub obecnie znajduje się w drugiej lidze rumuńskiej. Zeszły sezon zakończył na piątym miejscu, tuż za czwórką, która była premiowana awansem do pierwszej ligi. W porównaniu do sezonu 2019/2020, gdzie klub zajął siedemnaste miejsce, ostatnie rozgrywki były sygnałem, że ta drużyna będzie walczyła o awans.

TSC Backa Topola – klub ten w sezonie 2018/2019 awansował na najwyższy szczebel serbskiej ligi. Swój debiutancki sezon zakończył na czwartym miejscu, natomiast ostatnie rozgrywki drużyna ta zakończyła na piątym miejscu. Klub ten niemalże od razu wskoczył do czołówki najlepszych klubów w Serbii i w tym sezonie będzie walczył o miejsce premiowane awansem do eliminacji europejskich pucharów.

FC DAC 1904 Dunajska Streda – obecnie wicemistrz ligi słowackiej. Od sezonu 2013/2014 notuje regularny wzrost. Rok 2017 zakończył na siódmym miejscu w tabeli, a już od następnych rozgrywek – 2018/2019 – nie opuszcza podium. Ostatnie 5 lat to trzykrotnie trzecie miejsce, a dwukrotnie wicemistrzostwo kraju. Klub ten w tym roku będzie walczył o zwycięstwo w rozgrywkach oraz prawo do eliminacji do Ligi Mistrzów UEFA.

KFC Komarno – klub występujący w drugiej lidze słowackiej. Najlepszy ostatni okres to lata 2017-2019, gdzie kończył rozgrywki ligowe na piątym i szóstym miejscu. Ostatni sezon zakończył na ósmej pozycji i na ten moment nic nie zapowiada, by miał zrobić krok naprzód i awansować do słowackiej ekstraklasy.

MSK Rimavska Sobota – drużyna obecnie znajduje się na trzecim poziomie rozgrywkowym słowackich rozgrywek. Od sezonu 2017/2018 nieskutecznie próbuje awansować na wyższy szczebel, choć dwukrotnie klub ten zajął drugie miejsce (nie jest ono premiowane awansem). Minione rozgrywki drużyna ta zakończyła na czwartym miejscu i zapowiada się, że w bieżącym sezonie spróbuje wywalczyć awans do drugiej ligi.

FK Mukacs Mukacheve – klub ten do tej pory występował na niższych szczeblach rozgrywkowych na Ukrainie. Od 2014 roku grał na poziomie regionalnym obwodu zakarpackiego. Dopiero nadchodzący sezon 2021/2022 będzie debiutanckim na krajowym, trzecim poziomie rozgrywkowym, w tzw. Druhej Lidze.

NK Osijek – obecnie wicemistrz Chorwacji. Od wielu lat regularnie występujący na najwyższym szczeblu rozgrywkowym. W latach 2013-2016 zajmował ósme miejsce w końcowej tabeli, lecz od sezonu 2016/2017 regularnie kończy sezon w czołowej czwórce. W tym sezonie aspiruje do awansu do europejskich pucharów oraz mistrzostwa Chorwacji.

NK Nafta 1903 – klub, który po zajęciu ostatniego miejsca w 2012 roku w słoweńskiej ekstraklasie, ogłosił bankructwo. Powrócił do rozgrywek dopiero w sezonie 2017/2018 w drugiej lidze słoweńskiej i z miejsca stał się zespołem walczącym o awans. Do tej pory to się nie udało, ale klub ten nie kończył rozgrywek poniżej piątego miejsca. Drużyna ta aspiruje do powrotu do słoweńskiej ekstraklasy.

Choć są to kluby z Rumunii, Słowacji, Ukrainy, Słowenii, Chorwacji, oraz Serbii to ich dobre występy w krajowych i europejskich rozgrywkach budują pozytywny wizerunek węgierskiego rządu. Zagraniczne zespoły wspierane przez Węgierski Związek Piłki Nożnej, którego prezes jest bardzo blisko związany z Viktorem Orbaniem, trzeba traktować jako podmioty o fundamentalnym znaczeniu utrzymania spójnej węgierskiej mniejszości społecznej w tych krajach. A pamiętając o prawie do głosowania w wyborach obywateli węgierskich mieszkających właśnie w tych regionach, rysuje się bardzo dobra perspektywa dla Viktora Orbana w kwestii utrzymania wysokiego procentu poparcia wśród Węgrów mieszkających w państwach sąsiadujących z Węgrami.

O AUTORZE

Mieszko Rajkiewicz. Doktorant na Wydziale Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych Uniwersytetu Warszawskiego. Specjalista z zakresu polityzacji i globalizacji sportu. Prowadzi badania dotyczące dyplomacji sportowej oraz znaczenia „soft power” we współczesnym sporcie.

Sfinansowano przez Narodowy
Instytut Wolności - Centrum Rozwoju
Społeczeństwa Obywatelskiego ze
środków Programu Rozwoju
Organizacji Obywatelskich na lata
2018 – 2030

JEŻELI DOCENIASZ NASZĄ PRACĘ, DOŁĄCZ DO GRONA NASZYCH DARCZYŃCÓW!

Z otrzymanych funduszy sfinansujemy powstanie kolejnych publikacji.

Możliwość wsparcia to bezpośrednia wpłata na konto Instytutu Nowej Europy: 95 2530 0008
2090 1053 7214 0001 tytułem: „darowizna na cele statutowe”.